

Yhteenveto lausunnoista hallituksen esitykseen jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

1 Lausuntopyyntö ja annetut lausunnot

Lausuntopalvelun kautta pyydettiin 20.11.2024–8.1.2025 lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi. Esitysluonnoksessa ehdotettiin säädettäväksi lainsäädäntö uudesta digitaalisesta palvelusta, jolla tuetaan koulutus- ja uravalintoja, osaamisen kehittämistä sekä työn ja koulutuksen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa ("Osaamispolku"). Luonnoksessa ehdotettiin säädettäväksi uusi laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta. Lisäksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin ehdotettiin lisättäväksi uusi luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta.

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: Aalto-yliopisto, Aikuislukoliitto ry, Akava ry, Ammatilliset erityisoppilaitokset (AMEO-verkosto), Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Bildningsalliansen rf, BusinessOulu, DigiOne-hanke, Digivisio 2030 -hanke, eduskunnan oikeusasiamies, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry, Erilaisten oppijoiden liitto ry, ELY-keskukset, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Helsingin eurooppalainen koulu, Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Jyväskylän yliopisto, Kansalaisopistojen liitto KoL ry, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Kansallisarkisto, KEHA-keskus, Keskuskauppakamari ry, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Lapin yliopisto, Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Maanpuolustuskorkeakoulu, oikeusministeriö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry, Opetushallitus, Opintokeskukset ry, Oulun yliopisto, Pelastusopisto, Poliisiammattikorkeakoulu, Pro Lukio ry, puolustusministeriö, Raja- ja merivartiokoulu, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus, Saamelaisalueen koulutuskeskus, Saamelaiskäräjät, sisäministeriö, Sivistysala ry, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry, Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra, Suomen Kansanopistoyhdistys ry, Suomen kesäyliopistot ry, Suomen konservatorioliitto r.y., Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Lukiolaisten Liitto ry, Suomen Lähilukioyhdistys ry, Suomen nuorisovaltuuskunta ry, Suomen kattojärjestö Allianssi ry, Suomen opinto-ohjaajat SOPO ry, Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry, Suomen Oppisopimusosajaat ry, Suomen Rehtorit ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry, Suomen Yrittäjät ry, Svenska handelshögskolan, Taideyliopisto, Taiteen perusopetusliitto TPO ry, Tampereen yliopisto, TE-asiakaspalvelukeskus, tietosuojavaltuutettu, Tilastokeskus, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Turun yliopisto, Työttömien keskusjärjestö ry, Urheiluopistot ry, Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudelliset palvelut -yksikkö, Vaasan yliopisto, valtioneuvoston oikeuskansleri, valtiovarainministeriö, Vammaisfoorumi ry, Vammaisten henkilöiden neuvottelukunta VANE, Vapaa Sivistystyö ry, Vates-säätiö sr, Yksityiskoulujen Liitto ry sekä Åbo Akademi. Myös muut tahot ovat voineet jättää lausunnon Lausuntopalvelun tai opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamon kautta.

Esityksestä annettiin 61 lausuntoa. Lausunnon antoivat Aalto-korkeakoulusäätiö sr, Akava ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Ammattikorkeakoulujen tietohallintojohtajat – AAPA, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Bildningsalliansen rf, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy, Hanken Svenska handelshögskolan, Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Jyväskylän yliopisto, Kansalaisopistojen liitto KoL, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Kansallisarkisto, Karelia Ammattikorkeakoulu Oy, KEHA-keskus, Keskuskauppakamari, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto, Näkövammaisten liitto ry, oikeuskanslerinvirasto, oikeusministeriö, Opetushallitus, Oulun kaupunki, Oulun yliopisto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, puolustusministeriö, Pro Lukio ry, Saamelaiskäräjät, Sivistysala ry (Sivista), STTK ry., Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen opinto-ohjaajat ry, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL), Suomen Yrittäjät ry, Taideyliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen yliopisto, Tehy ry, tietosuojavaltuutettu, Tilastokeskus, Turun ammattikorkeakoulu Oy, Turun yliopisto, Työväen Sivistysliitto, Vaasan yliopisto, valtiovarainministeriö, Vammaisfoorumi ry, Vapaa Sivistystyö ry, Vates-säätiö sr ja Åbo Akademi. Lisäksi lausunnon antoi yksi yksityishenkilö.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta ja sisäministeriö ilmoittivat, että niillä ei ole esitysluonnoksesta lausuttavaa.

2 Lausuntopalaute

2.1 Palvelukokonaisuus ja hallituksen esitys

Lausunnoissa palvelukokonaisuuden kehittämistä pidettiin yleisesti ottaen tarpeellisena, ja palvelun hyötyjä nostivat esille eri tahot. Muun muassa Akava, Kansanopistoyhdistys, Suomen ylioppilaskuntien liitto ja STTK kokivat hyvänä sen, että palvelu kokoaisi yhteen laajan, nykyisin hajallaan olevan tietopohjan helpottamaan yksilöiden urasuunnittelua ja käyttäjien pääsyä tietoon. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat piti tärkeänä myös työntekijien pääsyä ajankohtaiseen työmarkkinatietoon. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus nosti lausunnossaan esille toteuttamia arvioiteja, joissa on noussut esille tarve koota yhteen tietoa olemassa olevasta osaamisesta ja osaamisen kehittämisestä sekä tarjota koulutustoimijoille nykyistä käyttökelpoisempaa ennakoitietoa jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan suunnittelun tueksi.

Tehy, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat, Saamelaiskäräjät sekä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK pitävät kokonaisuutta tärkeänä osaamisen osoittamisen tai näkyväksi tekemisen näkökulmasta. Elinkeinoelämän Keskusliitto EK uskoi palvelun lisäävän yksilöiden mahdollisuuksia oman osaamisensa tunnistamiseen ja kehittämiseen sekä piti palvelukokonaisuutta erittäin tärkeänä askeleena elinikäisen ohjauksen ja jatkuvan oppimisen kehittämisessä. Helsingin kaupunki, Tehy sekä Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat kokivat palvelun parantavan yksilön urakehitystä ja työllistymisen mahdollisuuksia. Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL sekä Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat näkivät hyötynä myös kohtaantohaasteisiin vastaamisen. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n lausunnon

mukaan digitaalisten palvelujen kehittäminen on avainasemassa työllisyyden ja Suomen kilpailukyvyn parantamisessa.

Lakiluonnos jatkuvan oppimisen digitaalisesta palvelukokonaisuudesta sekä luonnos jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarantoa koskevaksi uudeksi luvuksi opinto- ja tutkintorekisterilakiin koettiin yleisesti ottaen pääosin tarkoituksenmukaisiksi ja selkeiksi. Lausunnoissa esitettiin kuitenkin jäljempänä kuvattuja selkeyttämistarpeita ja muita huomioita. Aalto-korkeakoulusäätiö, Akava, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene, Ammattikorkeakoulujen tietohallintojohtajat – AAPA, Haaga-Helia, Hanken Svenska handelshögskolan, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Kansanopintoyhdistys, Oulun yliopisto, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI, Suomen ylioppilaskuntien liitto, Taideyliopisto, Turun yliopisto ja Vaasan yliopisto toivoivat, että termi *jatkuva oppiminen* määriteltäisiin selkeämmin.

Lisäksi useat lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että Osaamispolun suhteesta muihin oppimis- ja osaamistietoja sisältäviin palveluihin tulisi selkeä niin tiedon tuottajien kuin palvelun käyttäjienkin näkökulmasta. Lausunnoissa painotettiin myös tietojen siirtoa ja yhteentoimivuutta eri palvelujen välillä esimerkiksi tarvittavien rajapintaratkaisujen kautta. Muutamissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että hallituksen esitys kattaa vain osaamistietovarannon ja koulutustarjonnan tietovarannon, vaikka Jatkuvan oppimisen digitaaliseen palvelukokonaisuuteen kuuluu niiden lisäksi työmarkkinatietoa.

2.2 Osaamistiedot ja jatkuvan oppimisen osaamistietovaranto

Esimerkiksi tietosuojavalettu ja oikeuskanslerinvirasto kiinnittävät lausunnoissaan huomiota hallituksen esityksessä valittuihin henkilötietojen käsittelyperusteisiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltuvuutta palveluun olisi tietosuojavaletetun mukaan arvioitava jatkovalmistelussa tarkemmin. Oikeuskanslerinviraston lausunnon mukaan käsittelyperusteita tulisi olla kahden sijaan vain yksi ja tähän yhteyteen sopiva ja perusoikeusmyönteinen valinta olisi 6 artiklan 1 kohdan e alakohta, eli yleinen etu ja julkinen valta.

Muutamissa lausunnoissa toivottiin pykälätasolle tarkennusta osaamisprofiiliin, osaamistietoihin ja mahdollisuuteen käyttää palvelua anonymisti. Valtiovarainministeriön mukaan jatkovalmistelussa tulee arvioida tarkemmin, miltä osin osaamistietovaranto ja osaamisprofiili eroavat toisistaan ja miksi niistä on tarpeen säätää erikseen. Lisäksi valtiovarainministeriön mukaan henkilötietojen käsittelyä sekä palvelun tietoturvallisuutta ja muita käsittelytoimia arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että osaamisprofiileihin todennäköisesti annetaan myös sellaisia salassapidettäviä tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, jotka eivät ole koulutus- ja uravalintojen kannalta välttämättömiä; palvelua käyttäviltä yksilöiltä ei voida edellyttää kykyä arvioida näitä asioita, vaikka häntä informoitaisiin niistä. Myös tietosuojavalettu kiinnitti launnonnossaan huomiota siihen, että osaamistietovarannon tietosisältöön vaikuttaa oleellisesti profiilin luojien oma arvio tietojen tarpeellisuudesta, mikä puolestaan riippuu tietojen käyttötarkoituksesta. Tietosisältö voi muodostua hyvin laajaksi ja sisältää monia eri tietotyyppisiä. Vates-säätiön mukaan esimerkiksi työhönvalmentajan ja tämän asiakkaan välillä voi käytännössä olla eri tulkintoja siitä, mikä tieto on hyödyllistä osaamisen kehittämisen kannalta. Oikeuskanslerinviraston ja oikeusministeriön mukaan myös ohjaajan tietosuoja tulisi arvioida tarkemmin. Opetushallituksen ja Kansallisarkiston lausuntojen perusteella on lisäksi tarpeen tarkentaa ohjaajan tietojen suhdetta lain muihin pykäliin.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen tarkentaa myös erityisten henkilötietojen käsittelyperustetta. Toisaalta esimerkiksi Itä-Suomen yliopisto nosti esille salassapidettävät tiedot kuten terveystiedot ja kyseenalaisti, onko palvelussa syytä kerätä yksilöiden tietoja esitetyssä laajuudessa varsinkin, kun palvelun käyttäjistä osa on varsin nuoria. Vammaisfoorumi ja Näkövammaisten liitto painottivat, että vammaisten ihmisten tulisi voida päättää itse palveluun tallennettavista tiedoista sekä niiden käytöstä ja halutessaan esimerkiksi peittää omaa terveyttä tai vammaansa koskevat tiedot. Palvelun logiikkaa ohjaavana tekijänä tulisi Vammaisfoorumin mukaan olla henkilön omat toiveet, eikä sairaus tai vamma saisi liiaksi ohjata tai rajoittaa palvelun toimintalogiikkaa. Myös Vates-säätiö painotti, että ensisijainen tekijä tulee olla osaaminen eikä vamman tai muun vastaavan tilanteen tuomat rajoitteet. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ehdotti terveystietojen tallentamisen sijaan, että uravaihtoehtoja esitettäisiin sellaisella toteutuksella, jossa rajoitteet ja reunaehdot huomioidaan muulla tavoin. Toisaalta Näkövammaisten liitto ja Vammaisfoorumi pitivät tärkeänä, että vammaisten henkilöiden koulutuksesta ja työllisyydestä kertyisi anonymisoitua tilastotietoa.

Salassapidettävistä tiedoista vapaa-aikaan ja harrasteisiin liittyvä osaaminen nähtiin sen sijaan keskeisenä osana palvelukokonaisuutta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan harrastusluonteiset tiedot voivat olla tarpeen osaamisen määrittelyssä, ja Työväen Sivistysliiton mukaan ne voivat toimia näyttönä myös tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai työelämässä. Myös Kansanopistoyhdistyksen, Opetushallituksen ja Vapaan Sivistystyön lausuntojen mukaan harrastusluonteisiakin vapaan sivistystyön opintotietoja tulisi voida hyödyntää laajasti. Kansanopistoyhdistys nosti esille, että kansanopistojen koulutuksia ei kuitenkaan ole kokonaisuutena syytä rinnastaa harrastuksiin. Puolustusministeriö kiinnitti lausuntopalautteessa huomiota siihen, että osaamistietojen julkisuutta ja salassapitoa arvioitaessa on otettava huomioon myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 10 kohta.

Lisäksi lausunnoissa esitettiin huomioita henkilötietojen käsittelyn suojatoimista. Tietosuojavaltuutetun mukaan laajemmin olisi arvioitava erityisesti tekoälyjärjestelmän käyttöön ja profilointiin perustuvan käsittelyn edellyttämät suojatoimet, joilla varmistetaan asianmukainen ja läpinäkyvä käsittely sekä otetaan huomioon ja estetään rekisteröityjen etuihin ja oikeuksiin kohdistuvat mahdolliset riskit. Oikeusministeriö katsoi, että erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn sovellettavia suojatoimia olisi täsmennettävä esitykseen. Tehy, Työväen sivistysliitto, Helsingin kaupunki, Vapaa sivistystyö ja Bildningsalliansen painottivat riittävää ohjeistusta palvelun käyttöön eri tahoille esimerkiksi tietosisällöstä ja salassapidettävistä tiedoista. Muutamissa lausunnoissa nostettiin esille selkeä kieli ohjeistuksissa, ja Vammaisfoorumi painotti selkokielen informaatoinen tärkeyttä.

Tietosuojavaltuutetun mukaan tietojen säilyttämistä ja arkistointia arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että osaamistietovaranto voisi sisältää rekisteröidyistä monen tyyppisiä tietoja ja tietoryhmiä ja profiilin luojat voivat haluta käyttää palvelua vaihteleviin käyttötarkoituksiin ja myös lyhytaikaisesti. Oikeusministeriö painotti, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisten tietojen säilyttämisaika tulee rajata välttämättömään tallentamisen tavoitteen saavuttamiseksi. Valiokunta on arkaluonteisten tietojen osalta pitänyt viiden vuoden säilytysaikaa pitkänä ja korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta. Itä-Suomen yliopisto ehdotti, että sääntelystä ilmenisi mahdollisuus siihen, että henkilö voisi poistaa myös yksittäisiä tietoja niin halutessaan. Vates-säätiö piti hyvänä kirjausta siitä, että tietojen säilyttämiselle ei

lähtökohtaisesti ole esityksessä asetettu ylärajaa, sillä se lisää alustan käyttömahdollisuuksia henkilöillä, joilla on repaleinen työ- ja opintohistoria.

KEHA-keskus piti tarkoituksenmukaisena sitä, että lakiluonnoksen mukaan yksilö voisi siirtää tietojaan työnhakuprofiilinsa ja osaamisprofiilinsa välillä. Esimerkiksi tietosuojavaltuutetun ja oikeusministeriön lausuntojen perusteella jatkovalmistelussa olisi tarpeen kuvata tarkemmin pykälässä tarkoitettua tietojen siirtämistä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene, Ammattikorkeakoulujen tietohallintojohtajat ja Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI toivoivat, että yksilö voisi siirtää osaamisprofiiliinsa tietoja myös kaupallisista palveluista sekä osaamisprofiilinsa ja tutkijaprofiilinsa välillä.

Esimerkiksi Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE kannatti esitystä osaamistietovarannon yhteisrekisterinpitäjyydestä, sillä sen avulla olisi mahdollista sujuvoittaa eri hallinnonalojen yhteistyötä. Jotkut lausunnonantajat kuten tietosuojavaltuutettu, oikeusministeriö, KEHA-keskus ja oikeuskanslerinvirasto katsoivat kuitenkin tarpeelliseksi tarkentaa yhteisrekisterinpitäjien vastuunjakoja. Toisaalta osa yhteisrekisterinpitäjien vastuita koskevista säännöksistä vaikutti oikeusministeriön mukaan tarpeettomilta. Tietosuojavaltuutettu, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Taideyliopisto ja Vaasan yliopisto kiinnittivät huomiota käytännön haasteisiin, joita aiheutuisi siitä, että alkuperäisellä rekisterinpitäjällä olisi vastuu tietojen täsmällisyydestä ja velvollisuus korjata tiedot. Oikeusministeriön lausunnon perusteella alkuperäiselle rekisterinpitäjälle ehdotettuja vastuita tulisi vielä arvioida uudelleen suhteessa yleisen tietosuoja-asetuksen kansalliseen liikkumavaraan. Kansallisarkiston mukaan laissa tulisi määritellä tietojen arkistoinnin mahdollistava taho, joka tässä tapauksessa olisi luontevasti Opetushallitus.

2.3 Tekoälyn käyttö

Monessa lausunnossa viitattiin tekoälyn käyttöön palvelussa. Tehy piti hyvänä koulutustarjonnan, osaamisen ja työelämän osaamistarpeiden kohtaannon kehittämistä tekoälyn avulla. Toisaalta sekä Tehy että moni muu lausunnonantaja nosti esille myös huolen tekoälyn mahdollisista riskeistä.

Esimerkiksi Akava, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Näkövammaisten liitto ja Opetushallitus pitivät tärkeänä tekoälyn läpinäkyvyyttä. Opetushallitus sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus painottivat, että käyttäjille tulee kommunikoida selkeästi, mihin palvelun tekemät ehdotukset perustuvat. Erityisesti Opetushallituksen mukaan ohjeistukset ja käyttökoulutukset ovat keskeisessä roolissa, jotta palvelun käyttäjät ja esimerkiksi opinto-ohjaajat saisivat tietoa ehdotuksia tekevän algoritmin periaatteista ja mahdollisista vajavuuksista ehdotusten tulkinnan tueksi. Näkövammaisten liiton mukaan esimerkiksi näkövammaisilla ja kuulonäkövammaisilla palvelun käyttäjillä tulee olla mahdollisuus arvioida, miten tekoäly arvioi ja käyttää tietoja heidän terveydentilastaan ja vammastaan.

Näkövammaisten liitto, Saamelaiskäräjät, STTK, Suomen opinto-ohjaajat, Suomen ylioppilaskuntien liitto, Vammaisfoorumi ja Åbo Akademi painottivat, että tekoälyn mahdollisiin vinoumiin liittyviä riskejä on tärkeää ehkäistä yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Suomen opinto-ohjaajat piti tärkeänä, että palvelu tukee tasa-arvoa ja estää syrjintää esimerkiksi koulutus- ja uravalinnoissa. Näkövammaisten liitto ja Vammaisfoorumi katsoivat, ettei tekoälyn ohjaama järjestelmä saa painottaa liikaa tietoja terveydestä, vammasta tai

sairauksista opintoihin tai työelämään ohjauksessa. Vammaisfoorumi ilmaisi huolen siitä, ottaako tekoäly palvelun käyttäjiä ohjatessaan huomioon esimerkiksi kohtuullisten mukautusten antamia mahdollisuuksia laajempaan opiskelutarjontaan ja työllistymismahdollisuuksiin. Åbo Akademin mukaan pienemmät kielet kuten suomi ja ruotsi voivat olla tekoälylle haasteellisia, mutta on tärkeää, että palvelu antaa samat tiedot molemmille kieliryhmille. Saamelaiskäräjät nosti esille, että saamenkielisiltä henkilöiltä ei saisi jäädä oikeanlainen tuki saamatta esimerkiksi sen vuoksi, jos tekoälyjärjestelmän on haastavaa ymmärtää ja käyttää saamen kieliä tai jos järjestelmä ei ota huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä tai tarpeita. Åbo Akademi kiinnitti huomiota siihen, että tekoälyn virheetön toiminta on tärkeää myös virkamiehille, jotka virkavastuullaan hyödyntävät palvelua.

Muun muassa oikeuskanslerinviraston ja tietosuojavaltuutetun mukaan esityksen jatkovalmistelussa on tarpeen tarkentaa arviota tekoälyn käytöstä ja profiloinnista. Oikeuskanslerinvirasto nosti täydennettävänä asioina esille, mihin riskikategoriaan tekoälyjärjestelmän käyttö kuuluisi EU:n tekoälyasetuksen jaottelussa ja tuleeko käyttöön yleiskäyttöinen tekoälymalli esimerkiksi osana järjestelmää. Tietosuojavaltuutetun mukaan esityksessä olisi hyvä kertoa tarkemmin tekoälyn toimintalogiikasta tai toimintamallista. Lisäksi esityksessä olisi käsiteltävä tarkemmin tekoälysovellusten käyttöön ja profilointiin liittyvää henkilötietojen käsittelyä kuten käsittelyperustetta, profiloinnissa ja ehdotusten tuottamisessa hyödynnettävää tietoa sekä rekisteröityjen oikeuksia ja informointia. Oikeuskanslerinviraston, oikeusministeriön ja tietosuojavaltuutetun lausuntojen perusteella jatkovalmistelussa olisi lisäksi arvioitava tarkemmin palvelun tekemien ehdotusten suhdetta yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuun automaattiseen päätöksentekoon.

2.4 Osaamistietojen hyödyntäminen

Esimerkiksi Bildningsalliansen, oikeuskanslerinvirasto ja Opetushallitus pitivät hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja osaamistietojen hyödyntämisen ja julkisuuden rajoituksia perusteltuina. Myös Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS, Oulun kaupunki ja Sivista lausuiivat kannattavansa esitysluonnoksessa ehdotettua ratkaisua, jossa osaamistietojen hyödyntäminen muihin kuin yksilön omiin tarkoituksiin sidottaisiin joko tietojen anonymisointiin tai yksilön suostumukseen. Lisäksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ja Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK kannattivat yksilön suostumukseen perustuvaa tietojenluovutusta. Tehy piti anonymisoimattomien tietojen luovuttamista tarkoituksenmukaisena tietyin reunaehdoin, jotka liittyivät palvelun käyttäjien informointiin, mahdollisuuteen perua suostumus ja alaikäisen huoltajan tai laillisen edustajan suostumukseen. Oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö katsoivat tarpeelliseksi vielä tarkentaa jatkovalmistelussa tietojen luovutusta koskevien säännösluonnosten suhdetta julkisuuslakiin, oikeusministeriö myös arkistolakiin.

Muun muassa Suomen opiskelijakuntien liitto, tietosuojavaltuutettu ja Itä-Suomen yliopisto painottivat lausunnoissaan anonymisoinnin toteutustapojen tärkeyttä, jotta yksilö ei ole enää tunnistettavissa tiedoista myöskään epäsuorasti eikä tunnistettavuutta ole mahdollista palauttaa. Saamelaiskäräjät nosti esille anonymisoinnin haasteet pienissä yhteisöissä. Itä-Suomen yliopiston mukaan anonymisointitekniikat ja anonymisoinnin jäännösriskit voitaneen parhaiten huomioida esityksessä ehdotetulla tavalla, säätämällä anonymisointi vain Opetushallituksen oikeudeksi.

Suomen opiskelijakuntien liitto ja Suomen ylioppilaskuntien liitto kannattivat anonymisoitujen osaamistietojen hyödyntämistä koulutusjärjestelmän kehittämisessä. Finlands Svenska Skolungdomsförbund katsoi, että palvelu tarjoaa arvokasta tietoa työmarkkinoiden resurssien vastaavuudesta tarpeisiin ja tavoitteisiin nähden ja että myös koulutuksen järjestäjillä tulisi olla pääsy tämäläntyyppiseen tietoon. Myös Helsingin yliopiston, Kansanopistoyhdistyksen, Keskuskauppakamarin, Suomen yrittäjien ja Vaasan yliopiston lausunnoissa nousi esille koulutuksen järjestäjien tarve saada anonymisoitua osaamistietoa käyttöönsä esimerkiksi omien toimintojensa kehittämiseksi ja markkinoimiseksi. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen ja Ammattikorkeakoulujen tietohallintojohtajien mukaan anonymisoitujen osaamistietojen käyttötarkoituksiin voisi lisätä koulutustarjonnan ja työtehtävien suosittelun oppijoille. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene, Ammattikorkeakoulujen tietohallintojohtajat ja Karelia Ammattikorkeakoulu ehdottivat, että lakitekstissä puhuttaisiin kohtauttamisesta viittaamaan laaja-alaisemmin koulutuksen järjestäjien ja työnantajien sekä oppijoiden tuomiseen yhteen. Elinkeinoelämän Oppilaitokset nosti esille, että osaamistietojen hyödyntäminen tulisi mahdollistaa koulutuksen järjestäjien moninaiselle joukolle valtion rahoituksen piirissä toimivista markkinaehtoisesta koulutuksen järjestäjiin. Myös Elinkeinoelämän keskusliitto ja Suomen yrittäjät painottivat yksityisten koulutustoimijoiden tai osaamispalveluiden tuottajien tarpeita saada pääsy Osaamispolun tietoon. Elinkeinoelämän Keskusliitto katsoi, että anonymisoidun tiedon käyttötapauksia ei olisi syytä rajata lainsäädännöllä, koska anonymisoitu tieto ei ole enää henkilötietoa.

Kansalaisopistojen liitto ja Vapaa Sivistystyö pitivät osaamistietojen anonymisointia hyvänä tutkimustoiminnan ja tiedolla johtamisen näkökulmasta. Sivistysalan näkökulmasta tietojen käyttäminen koulutuksen, tutkimuksen ja tilastoinnin tukena antaa uusia mahdollisuuksia jatkuvan oppimisen kehittämiseksi. Myös Kansanopistoyhdistys kannatti anonymisoitujen osaamistietojen hyödyntämistä laajasti esimerkiksi arvioinneissa, kehittämisessä, tutkimuksessa ja tilastoinnissa. Vates-säätiö kiinnitti huomiota siihen, voiko osaamistietoja luovuttaa Osaamispolun sisällä ammattilaisten käyttöön muun muassa osaamistarpeiden ennakoititietona ja tilastotietona. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus piti myönteisenä sitä, että osaamistietovarantoon koottuja tietoja olisi mahdollista käyttää arvioinnissa ja arviointitoimijat voisivat saada käyttöönsä Opetushallituksen valmiiksi anonymisoimia tietoja. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus piti tarpeellisenä, että palvelu tarjoaisi uuden tietolähteen ja uudenlaista dataa urasuunnittelusta ja osaamisesta kansallisen tiedolla johtamisen tarpeisiin. Koska suostumusten antaminen ja peruminen voi olla monimutkaista, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ehdotti palvelun hyödyntävän yksilöiden tietoja ainoastaan anonymisoituna massadatanä. Suostumusten merkityksen ymmärtämiseen liittyvien haasteiden vuoksi myös Hanken Svenska handelshögskolan kyseenalaisti, onko tietojen luovuttamiseen anonymisoimattomana riittävä yleisen edun mukainen peruste.

Toisaalta esimerkiksi Akava nosti esille, että vaikka tietojen anonymisointi suojaa yksityisyyttä, se voi samalla rajoittaa tietojen käyttöä hyödyllisiin tarkoituksiin. Tilastokeskuksen mukaan anonymisointi ei mahdollista muiden tietojen yhdistämistä aineistoon tilastokäytössä, mikä voi tuottaa ongelmia tietotarpeiden muuttuessa. Tilastokeskus tarvitsisi esimerkiksi muihin tietovarantoihin sisältymättömiä tutkintotietoja tunnistetietoina. Jyväskylän yliopisto ja Kansallisarkisto nostivat esille, että anonymisointi kaventaa aineiston käyttömahdollisuuksia myös tutkimuksessa ja arkistoinnissa. Kansallisarkisto katsoi, ettei erityislainsäädännöllä tulisi rajata arkistoinnin arvonmäärityksen kohteena olevia tietoja vain suostumuksen sisältäviin tietoihin tai anonymisoituihin tietoihin. Lisäksi Kansallisarkisto kiinnitti huomiota

siihen, että henkilötietojen arvonmäärittämisessä tutkimustarpeita ja kulttuuriperintöarvoja arvioidaan suhteessa yksityisyyden suojaan aikavälillä, joka on huomattavasti pidempi kuin rekisteröityjen oikeuksien kesto.

Tietojen luovuttamista koskevien suostumusten osalta muun muassa Finlands Svenska Skolungdomsförbund, Näkövammaisten liitto, Suomen opiskelijakuntien liitto, Suomen ylioppilaskuntien liitto, STTK ja Tehy pitivät tärkeänä, että palvelun käyttäjät saavat selkeästi tietoa suostumuksen antamisesta ja sen vaikutuksesta tietojen hyödyntämiseen. Erityisesti Näkövammaisten liitto painotti, että tietojen saamisen ja suostumuksen antamisen toteutuksen tulee olla saavutettava ja käytettävissä näkövammaisten henkilöiden käyttämillä apuvälineillä. Oikeusministeriö ja Vates-säätiö kiinnittivät huomiota ehdotettuun rajoitukseen, jonka mukaan suostumusta ei voisi antaa työvoimahallinnon asiakaspalvelutilanteessa eikä viranomaismenettelyssä: oikeusministeriön mukaan jatkovalmistelussa tulisi selventää mainittua viranomaismenettelyn merkitystä, ja Vates-säätiön mukaan rajoitusta voisi olla tarpeen lieventää vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden kohdalla. Helsingin kaupunki ja Pro Lukio pitivät ristiriitaisena sitä, että lakiesityksen mukaan suostumuksen peruminen ei vaikuttaisi jo tehtyihin tiedonluovutuksiin, mutta yleinen tietosuoja-asetus edellyttää lähtökohtaisesti ilmoittamaan käyttäjän halusta tulla unohdetuksi tahoille, joille tietoa on luovutettu. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus nosti esille, että suostumuksiin perustuva tietojen hyödyntäminen voi aiheuttaa tietoihin merkittäviäkin vinoumia.

Opetushallitus ja Pro Lukio nostivat esille sen, voiko käyttäjän henkilötietoja hyödyntää Osaamispolku-palvelun tekoälymallin kouluttamiseen. Opetushallitus esitti tarkennettavaksi, edellyttääkö tämä suostumusta ja jos kyllä, suostumuksen perumisen ei Opetushallituksen mukaan tulisi vaikuttaa ennen suostumuksen perumista tehtyyn kehittämistyöhön. Pro Lukio katsoi, että käyttäjän tulee olla mahdollista kieltää tietojensa käyttäminen tekoälyn kouluttamiseen.

Monissa lausunnoissa pidettiin toivottavana, että tekniset ratkaisut mahdollistaisivat yksilöiden siirtää osaamistietojaan osaamistietovarannon ja muiden haluamiensa palveluiden välillä. Lausunnoissa nostettiin esille tarve hyödyntää osaamistietoja muun muassa korkeakoulujen Digivisio 2030 -hankkeen yhteydessä kehitettävissä palveluissa, tutkijaprofiilissa tiedejatutkimus.fi-sivustolla sekä kaupallisissa osaamispalveluissa. Lisäksi esimerkiksi Hanken Svenska handelshögskolan, Jyväskylän yliopisto ja Suomen ylioppilaskuntien liitto kiinnittivät huomiota siihen, etteivät yksilön oman harkinnan mukaan antamat tiedot ole yhteismitallisia keskenään. Hanken Svenska handelshögskolan ja Helsingin yliopisto nostivat esille yksilön itse antamien tietojen luotettavuuden niitä hyödynnettäessä. Jyväskylän yliopisto kiinnitti huomiota siihen, että osaamisprofiilista työnhakuprofiiliin siirrettyjä tietoja voitaisiin luovuttaa työnhakuprofiilista erilaisilla edellytyksillä kuin osaamisprofiilista, sillä niitä koskee erilainen sääntely.

Lisäksi muutamissa lausunnoissa nostettiin esille tiedonsaantitarpeita, joihin Osaamispolun ei suoraan ole tarkoitettu vastaavan, kuten henkilötietojen vaihtaminen viranomaisten välillä, tietojen liikkuminen ohjattavan mukana koulutuksen järjestäjältä toiselle ja tietojen luovuttaminen koulutuksen järjestäjältä opiskelijahuollolle.

Tietosuojavaluuttuetettu lausui, että jatkovalmistelussa on vielä perusteellisemmin arvioitava henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia, ja nosti esille muita tarkennustarpeita henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta. Myös muun muassa Aalto-korkeakoulusäätiö, Jyväskylän yliopisto, Suomen opinto-ohjaajat, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI, Tampereen yliopisto, Taideyliopisto ja Vaasan yliopisto pitivät tietosuojan näkökulmasta tärkeänä selvittää osaamistietojen käyttömahdollisuuksia. Opetushallitus esitti tarkennettavaksi sitä, mihin tarkoituksiin osaamistiedot voidaan anonymisoida. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ja Finlands Svenska Skolungdomsförbundet kokivat tarpeelliseksi tarkentaa lisäksi, mitä tietojen luovuttamisen yhteydessä tarkoitetaan välttämättömillä tiedoilla. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus esitti kansainvälisen vertailun täydentämistä tietojen hyödyntämisen näkökulmasta.

2.5 Koulutustarjonnan tiedot

Ehdotettua sääntelyä koulutustarjonnan tiedoista pidettiin monessa lausunnossa pääosin selkeänä ja tarkoituksenmukaisena; toisaalta monissa lausunnoissa myös esitettiin selkeyttämistarpeita. Lausuntopalautteessa koettiin yleisesti tärkeäksi, että Osaamispolku kattaisi laajan valikoiman koulutusvaihtoehtoja.

Koulutustarjonnan saavutettavuuden näkökulmasta esimerkiksi Tehy piti tärkeänä, että koulutuksen järjestäjät veloitettaisiin tallentamaan koulutustarjontatietoja tietovarantoon. Toisaalta koulutuksen järjestäjien puolelta lausunnoissa esitettiin toiveita välttää uusia tallentamisvelvoitteita. Muun muassa Helsingin kaupunki ja Kansanopistoyhdistys pitivät tärkeänä esityksen tavoitetta, jonka mukaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ei tarvitsisi tallentaa uuteen koulutustarjonnan tietovarantoon tietoa sellaisesta koulutustarjonnasta, joka on jo kertaalleen tallennettu Opintopolun kautta. Opetushallitus ja valtiovarainministeriö esittivät lausunnoissaan lakitekniisiä huomioita lakiesityksessä ehdotetusta koulutustarjonnan tietojen tallentamisesta ja toisintamisesta suhteessa nykyiseen Opintopolkuun.

Muutamissa lausunnoissa nostettiin esille koulutukset, joita ei nykyisin kattavasti tallenneta Opintopolkuun ja joiden tallentamisesta aiheutuisi sen vuoksi uutta työtä opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Kansanopistoyhdistys piti kuitenkin esimerkiksi aikuisten perusopetuksen tallentamisvelvoitetta hyvänä koulutustarjonnan näkyvyyden edistämiseksi, vaikka tallentamisvelvoite olisi uusi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus esitti huomioita korkeakoulujen koulutustarjonnasta ja toivoi korkeakouluille velvoitetta tallentaa tietovarantoon laajasti erilaisia koulutuksia riippumatta siitä, ovatko ne julkisesti vai liiketaloudellisesti rahoitettuja. Aalto-korkeakoulusäätiö ei kuitenkaan kannattanut esityksen sisältämää vaihtoehtoa, jossa koulutuksen järjestäjä joutuisi valitsemaan rajallisen määrän markkinaehtoisia koulutuksia tallennettavaksi tietovarantoon. Erityisesti monet korkeakoulut lausuivat, että tulisi välttää moninkertaista tietojen syöttämistä manuaalisesti eri järjestelmiin ja hyödyntää koulutustarjonnan tietovarannon tietolähteinä mahdollisuuksien mukaan muita tietovarantoja ja palveluita kuten korkeakoulujen osalta Digivisio-hankkeen Opin.fi-palvelua.

Esimerkiksi Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL katsoi, että eri koulutuspalveluita tuottavilla toimijoilla tulisi olla tasavertainen mahdollisuus käyttää palvelua ja täydentää sinne koulutustarjontansa niin, että siellä näkyisi jatkuvan oppimisen moninainen koulutustarjonta ja erityisesti myös tutkintoa pienemmät

osaamiskokonaisuudet olisivat selkeästi löydettävissä. Lisäksi esimerkiksi Tampereen yliopisto piti tärkeänä mahdollistaa myös muun kuin tutkintoon johtavan, jatkuvaa oppijaa ja työelämän tarpeita palvelevan koulutuksen esille saamista palvelualustalle. Helsingin kaupunki ja Kansallinen koulutuksen arviointikeskus pitivät tärkeänä, että palvelu tarjoaisi käyttäjille myös tutkinnon osaa pienempiä kokonaisuuksia. Myös Pro Lukio katsoi, että palvelun käyttäjän tulisi saada halutessaan ehdotuksia eri kouluasteiden koulutuksen tutkinnon osista ja tutkinnon osaa pienemmistä kokonaisuuksista, jotta lukio-opiskelija pystyisi rakentamaan jo lukioaikana itseään ja tulevaisuuttaan palvelevan opintopolun, johon yhdistyy sekä lukio-opintoja että muita opintoja.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ja Karelia ammattikorkeakoulu esittivät tarkennusta ammattikorkeakoulujen tutkinnon osien määrittelyyn; Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto ja Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI puolestaan yliopistojen tutkinnon osien määrittelyyn. Tutkinnon osia pyydettiin selventämään myös useissa muissa lausunnoissa. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen mukaan termillä on yksiselitteinen merkitys vain ammatillisissa tutkinnoissa, ja esimerkiksi Oulun yliopisto ja Taideyliopisto kaipaivat sen määritelmää ammattikorkeakoulu- ja yliopistolakeihin. Lisäksi Suomen yrittäjät ja Lapin ammattikorkeakoulu nostivat esille, että pienille osaamiskokonaisuuksille ei vielä ole olemassa selkeää määritelmää.

Bildningsalliansen, Kansalaisopistojen liitto, Kansanopistoyhdistys, Opetushallitus, STTK, Työväen sivistysliitto, Vapaa sivistystyö ja Vates-säätiö pitivät tärkeänä, että tietovarannossa huomioitaisiin vapaan sivistystyön koulutustarjonta. Lausunnot sisälsivät ehdotuksia kategorioista, joiden avulla erityisesti aikuisten perustaitokoulutuksia voisi löytää palvelusta. Bildningsalliansen ja Kansanopistoyhdistys pyysivät huomioimaan esityksessä laajemmin kotoutumiskoulutusten suhteen koulutuksiin, jotka KEHA-keskus siirtäisi Osaamispolkuun työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Lisäksi KEHA-keskus ja Opetushallitus esittivät tarkennuksia liittyen työvoimakoulutuksiin, jotka KEHA-keskus siirtäisi Osaamispolkuun työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta.

Puolustusministeriö piti hyvänä, että säädösluonnoksessa huomioidaan Maanpuolustuskorkeakoulussa järjestettävän koulutuksen kuuluminen koulutustarjonnan tietovarantoon. Opetushallitus katsoi, että voisi kuitenkin olla perusteltua tarkentaa sitä, mitkä koulutukset olisivat Maanpuolustuskorkeakoululle pakollisia tallentaa tietovarantoon ja minkä koulutusten osalta riittäisi tallentamismahdollisuus. Lisäksi Puolustusministeriö nosti lausunnossaan esille tarpeen laajentaa opinto- ja tutkintorekisterilain soveltamisalaa Maanpuolustuskorkeakouluun laajemminkin. Esimerkiksi Akava katsoi, että koulutustarjonnan olisi hyvä sisältää myös muuta julkisesti rahoitettua koulutusta kuten sisäministeriön hallinnonalan poliisi-, pelastus- ja rikosseuraamusalan koulutuksia tai eräitä kuljetusalaan liittyviä koulutuksia.

Erityisesti Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari ja Suomen yrittäjät painottivat, että myös yksityisillä koulutuksen tarjoajilla tulisi olla mahdollisuus saada koulutustarjonta mukaan Osaamispolkuun ja hyödyntää tietovarantoa yhtäläisesti julkisesti rahoitettua koulutusta tarjoavien kanssa. Myös Akava ja Tehy kiinnittivät huomiota tarpeisiin laajentaa koulutustarjontaa julkisen sektorin ulkopuolelle.

Muun muassa Helsingin kaupunki, Jyväskylän yliopisto ja Sivista nostivat esille opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tarpeen saada tukea ja ohjeistusta koulutustarjonnan tietojen tallentamiseen. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus toivoi, että tarkemmat määräykset tietorakenteista sisältäisivät veloitteen kuvata tutkinnot, tutkintojen osat ja muu tietovarantoon tallennettava koulutus osaamisperustaisesti, vaikka tämä velvoite vaatisi pitemmän siirtymisajan koulutuksen järjestäjille. Myös Ammattiosaamisen kehittämissyhteistyö AMKE, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ja Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI viittasivat lausunnoissaan siihen, että käytännön syistä voisi olla hyvä, jos kaikkia koulutustarjonnan tietoja ei välttämättä tallennettaisi vielä alkuvaiheessa vaan porrastaen. Esimerkiksi Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene, Kuntaliitto, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ja monet korkeakoulut lausuiivat, että lakimuutokset voivat edellyttää muutoksia tai järjestelmäkehitystä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tietojärjestelmiin ja vaativat sen vuoksi riittävää siirtymäaikaa. Aalto-korkeakoulusäätiö, Helsingin yliopisto, Sivistysala, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI, Taideyliopisto ja Turun yliopisto toivoivat, että aikataulu sovitettaisiin yhteen Opin.fi-palvelun kehitystyön kanssa. Myös Opetushallitus ja KEHA-keskus toivoivat lykkäystä lain voimaantuloon. Lisäksi oikeusministeriö esitti huomioita tietojen täsmällisyyttä koskeviin velvoitteisiin siltä osin kuin säännösehdotus koskee henkilötietojen käsittelyä koulutustarjonnan tietovarannossa.

Muutamissa lausunnoissa esitettiin lisäksi huomioita koulutustarjonnan tietovarannon tarkoituksesta. Opetushallitus katsoi, että laissa olisi tarpeen mahdollistaa koulutustietojen käyttäminen paitsi kohdennetuista, myös kohdentamattomista koulutusmahdollisuuksista tiedottamiseen. Kansanopistoyhdistys koki epäselväksi hallituksen esitykseen sisältyvän maininnan siitä, että kaikki tietovarannon koulutustarjonta ei näkyisi palvelun käyttäjälle. Ammattiosaamisen kehittämissyhteistyö AMKE esitti huomioita siitä, millä tarkkuudella koulutusmahdollisuuksia koskevia ehdotuksia olisi tarkoituksenmukaista rajata ja miten rajauksiin tulisi pystyä vaikuttamaan.

2.6 Osaamispolku-palvelun ja lakiesityksen vaikutukset

Opetushallitus korosti lausunnossaan tarvitsevänsä sille osoitettavien tehtävien hoitamiseen riittävät resurssit. Myös Kansalaisopistojen liitto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK sekä STTK kantoivat huolta Opetushallituksen, SAK ja STTK myös KEHA-keskuksen riittävästä resursseista. Esimerkiksi Kansalaisopistojen liitto, Pro Lukio, Sivistysala ja Taideyliopisto kiinnittivät lausunnoissaan huomiota lisätyöhön, jota koulutusten tallentamisesta mahdollisesti aiheutuisi opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Valtiovarainministeriö pyysi tarkentamaan työvoimaviranomaisten sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien roolia palvelukokonaisuudessa sekä vaikutuksia niiden toimintaan ja velvoitteisiin, kuntien velvoitteisiin ja kansantalouteen. Suomen yrittäjät viittasi siihen, ettei Osaamispolku-palvelun käyttöönoton vaikutuksia yrityksiin, yksityisiin koulutustoimijoihin ja yksityiseen opetusalaan ole arvioitu.

Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon sekä eri käyttäjäryhmiin. Hanken Svenska Handelshögskolan ja Åbo Akademi painottivat sen tärkeyttä, että palvelu on saatavilla myös ruotsin kielellä. Helsingin kaupunki painotti ruotsinkielisten koulutusvaihtoehtojen näkyvyyttä tarjonnassa sekä kielivalinnan esilletuomista ja huomioimista tarjonnan esittelyjärjestelmien rakentamisessa. Oikeuskanslerinvirasto ja Saamelaiskäräjät pitivät tärkeänä, että Osaamispolku-palvelua rakennettaisiin lisäksi saamenkielisenä. Helsingin kaupunki ja Pro Lukio katsoivat, että myös

englanninkielinen palvelu hyödyttäisi monia. Vammaisfoorumi nosti lisäksi esille, että palvelun tulisi olla selkokielen.

Monet lausunnonantajat kuten Akava, Hanken Svenska Handelshögskolan, Helsingin kaupunki, Näkövammaisten liitto, Suomen opinto-ohjaajat, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI, Taideyliopisto, Tampereen yliopisto ja Vammaisfoorumi nostivat esille muun muassa saavutettavuuden tärkeyden. Näkövammaisten liitto ja Vammaisfoorumi painottivat digitaalista saavutettavuutta ja käytettävyyttä apuvälineillä kuten ruudunlukuohjelmalla, suurennusohjelmalla tai pistenäytöllä. Useissa lausunnoissa nostettiin esille myös käyttäjälähtöinen suunnittelu, monimuotoinen tuki ja käyttäjien digitaidot. Esimerkiksi Kansallinen koulutuksen arviointikeskus piti tärkeänä testata ja kehittää palvelua yhdessä eri käyttäjäryhmien ja yksiköiden kanssa ja heidän palautteitaan hyödyntäen. Näkövammaisten liitto painotti sidosryhmäyhteistyötä ja Vammaisfoorumi vammaisjärjestöjen osallistamista palvelun kehittämisessä. Lisäksi lausunnoissa nostettiin esille, että esimerkiksi palvelun kohtaantotoiminnallisuudessa on tärkeää huomioida muun muassa maahanmuuttajien koulutustarpeet sekä erityistä tukea tarvitsevat ja muut jatkuvassa oppimisessa aliedustetut ryhmät. Vates-säätiö nosti lausunnossaan esille huomioita vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden jatkuvasta oppimisesta ja työuran nivelkohdista. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja STTK toivoivat, että työikäisiä nostettaisiin enemmän esille palvelun kohderyhmissä hallituksen esityksessä.

Pro Lukio piti tärkeänä, että osaamistietovarannon käyttäminen on mahdollista myös ilman profiilin luomista eikä sitä edellytetä osana opiskelun suunnittelua tai jatko-opintoihin hakeutumista. Kansanopistoyhdistys katsoi, että mahdollisuus käyttää Osaamispolku-palvelua osin ilman vahvaa tunnistautumista edesauttaa sen hyödyntämistä esimerkiksi opinto-ohjauksessa ja yleisesti opetuksessa. Oikeuskanslerinvirasto kiinnitti huomiota siihen, onko ihmisille vaihtoehtoisia tapoja saada vastaavanlaista palvelua henkilökohtaisesti muuten kuin digitaalisesti tai tekoälyn avulla toteutettuna.